

Viewpoint

Van Bergen

Ooit werde diens naam geheiligd en waren diens daden groot. Nu worde diens naam verwijderd en benne diens daden snood.

Kalasnjkov

Witte de With, onze oude 'zeeheld'. Ik zet het maar even tussen aanhalingstekens. Je weet immers maar nooit wat de reacties zullen zijn. En dat is nu precies waar de discussie over 'waardering', over 'respect', ook om draait. Ooit werde diens naam geheiligd en waren diens daden groot. Nu worde diens naam verwijderd en benne diens daden snood. Wie, behalve wat verdwaalde filatelisten, kende hem nog voordat een naar hem vernoemde (of beter: naar de naar hem vernoemde straat waarin zij huisde, vernoemde) kunstenaarssociëteit besloot dat het beter was om een andere naam te verzinnen, gezien de minder fraaie kanten aan Witter dan Withs carrière in de Oost en de West (lees: moord en plundering). Ik weet bijna zeker – al heb ik dit niet wetenschappelijk getoetst, maar dat hoeft in een column gelukkig ook niet – dat bijna niemand van de mensen die te hoop liepen tegen die cultuur-marxistisch genoemde naamsverandering, wist wie hij was. En dat ze ooit die sociëteit hadden bezocht, betwijfel ik al helemaal. Maar daar gaat het nu niet om. Het gaat erom dat waardering, dat respect, blijkbaar van tijd en plaats afhankelijk is en even snel als zij is gekomen, ook weer kan verdwijnen. De vraag die als eerste bij 'waardering voor militairen' opkomt is: waarom? Waarom willen militairen überhaupt maatschappelijke waardering voor wat ze doen of hebben gedaan? Ik snap het nog van dienstplichtigen die immers er niet om hadden gevraagd naar heinde en verre te worden gestuurd om vervolgens getraumatiseerd of gehandicapt of niet terug te keren. Maar beroepsmilitairen hebben voor hun vak gekozen. In andere beroepsgroepen is het krijgen van waardering van collega's dan vaak voldoende. Maar ook afgezien daarvan is vragen om blijkbaar afwezige waardering een heikele zaak. Ten eerste houdt de vraag om waardering voor gedane daden ook in dat kritiek op die daden moet wor-

den geaccepteerd en ter harte genomen en niet bij voorbaat kan worden afgedaan als... gebrek aan waardering. Het een komt met het ander, het een kan niet zonder het ander.

Ten tweede echter, en daar gaat het me nu om, is 'waardering' een problematisch begrip omdat zij vluchtig is als de wind. Op dit moment wordt in de Verenigde Staten de generaal der Zuidelijken in de Amerikaanse Burgeroorlog, Robert E. Lee, letterlijk van zijn voetstuk gehaald, omdat hij het verwerpelijke slavensysteem in stand wilde houden. Lee werd lange tijd door zowel vriend als vijand bewonderd, maar uiteraard niet door de bevolkingsgroep die de slaven leverde en die, nu de tijd blijkbaar rijp is, haar volkomen terechte gelijk haalt. Zo werd ook Witte de With – of Jan Pieterszoon Coen of al die andere hier hogelijk gewaardeerde 'helden' (was ik toch bijna de aanhalingstekens vergeten) – door de inwoners van onze voormalige koloniën van oudsher als moordenaar en niet als navolgenswaardig voorbeeld gezien. Blijkbaar vinden ook zij de tijd nu rijp om hun gelijk – dat ze gewoon hebben – te halen en stemmen daar zeer begrijpelijk ook delen van de voormalige overheerser mee in.

Tegelijkertijd wordt in Rusland een standbeeld van Kalasnjkov opgericht, de uitvinder van het enige echte massavernietigingswapen na de Tweede Wereldoorlog: de AK-47. Dat wapen wordt bejubeld als Russisch cultureel erfgoed en Kalasnjkov zelf als held. Het bewijst maar weer eens dat niet alleen het neerhalen van standbeelden problematische kanten heeft, maar het oprichten ervan evenzeer. Standbeelden zijn niet alleen een uiting van waardering, maar tevens – en meer – van propaganda. Propaganda, en zeker staatspropaganda, is dodelijker dan het neerhalen van standbeelden, laat staan het veranderen van namen. Het geven van waardering is daarmee soms verwerpelijker dan het onthouden of intrekken ervan. ●

Dr. Leo van Bergen is geboren midden in het non-militaire jaar 1959. Desondanks heeft het thema 'oorlog' altijd zijn historische belangstelling gehad, waarbij zijn aandacht vooral uitgaat naar de medische gevolgen. Op dat terrein wordt hij internationaal als autoriteit erkend. Hij schreef *Zacht en eervol*, over het lijden en sterven in de Eerste Wereldoorlog.